

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ALLAH'IN RIZASI ANNE BABANIN RIZASINDADIR

Rabbin hoşnutluğu, anne babanın hoşnutluğuna bağlıdır

8 Mayıs 2026 Cuma

Hamd, bizleri yoktan var eden, sayısız nimetlerle donatan Yüce Allah'a mahsustur. Salât ve selâm, insanlığa en güzel örnek olarak gönderilen Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s.), onun âline ve ashabına olsun. Bugün üzerinde duracağımız konu, hem bireysel hayatımızı hem de toplumsal yapımızı derinden etkileyen bir hakikattir: Allah'ın rızasının anne ve babanın rızasında aranması gerektiği gerçeğidir. Bu mesele sadece ahlaki bir tavsiye değil Kur'an ve sünnetle sabit, dinin temel esaslarından biridir.

A. ÂYETLER IŞIĞINDA ANNE VE BABANIN RIZASI

Yüce Allah (c.c.), insanın kulluk görevini belirlerken anne ve babaya karşı sorumluluğunu da aynı bağlam içinde zikretmiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

ÂYET-İ KERİME

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ
الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا
قَوْلًا كَرِيمًا

“Rabbin, yalnızca kendisine ibadet etmenizi ve anne babaya iyilik yapmanızı emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara ‘öf’ bile deme; onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle.” (İsrâ, 17/23)

Bu ayet, anne babaya iyiliğin sıradan bir davranış değil, doğrudan doğruya ilahi bir emir olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ayette Allah'a kulluk emrinin hemen ardından anne babaya iyilik emrinin gelmesi, bu iki sorumluluk arasındaki güçlü bağı göstermektedir. Söz

konusu ayetin yorumunda, anne babaya iyiliğin sadece bir ahlak ilkesi değil, aynı zamanda kulluğun ayrılmaz bir parçası olduğunu ve bu iyiliğin özellikle yaşlılık dönemlerinde daha da hassasiyet gerektirdiğini belirtmektedir. (Kur'an Yolu Tefsiri, c. 3, s. 477-478)

Ayetin dikkat çekici yönlerinden biri de “öf” ifadesidir. Bu kelime, en küçük rahatsızlık belirtisini ifade eder. Buna rağmen Allah Teâlâ, bu en küçük olumsuz tepkiyi dahi yasaklamıştır. Bu durum, anne babaya karşı gösterilmesi gereken saygının sınırlarını belirlerken ne kadar ince bir ölçü konulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla İslam'da anne babaya iyi davranmak yalnızca büyük fedakârlıklarla sınırlı değildir; aynı zamanda günlük hayatta sergilenen en küçük tavır ve davranışları da kapsar.

Kur'an-ı Kerim'de anne babaya teşekkür meselesi de dikkat çekici bir şekilde ele alınmıştır. Lokmân sûresinde şöyle buyrulmaktadır:

ÂYET-İ KERİME

﴿ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴾

“Bana ve anne babana şükret. Dönüş yalnız banadır.” (Lokmân, 31/14)

Bu ayet, insanın varlık sürecindeki iki temel kaynağa işaret etmektedir. Birincisi, insanı yoktan var eden Allah'tır; ikincisi ise onun dünyaya gelmesine vesile olan anne ve babadır. Bu nedenle Allah'a şükür ile anne babaya şükrün birlikte zikredilmesi son derece anlamlıdır. Bu ayetin tefsirinde, insanın hem yaratıcısına hem de kendisinin yetişmesine vesile olan anne babasına karşı sorumluluğunu birlikte değerlendirmesi gerektiğini ifade edilir. (Kur'an Yolu Tefsiri, c. 4, s.337-338)

B. SÜNNETTE ANNE VE BABANIN RIZASI

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) de anne babanın rızasının Allah katındaki yerini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Nitekim bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

HADİS-İ ŞERİF

رِضَا الرَّبِّ فِي رِضَا الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ

“Rabbin hoşnutluğu anne babanın hoşnutluğuna bağlıdır. Rabbin öfkesi ise, anne babanın öfkesine bağlıdır.” (Tirmizî, Birr, 3)

Bu hadis, anne ve babanın gönlünü kazanmanın Allah'ın rızasını kazanmakla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu hadis değerlendirilirken, anne babaya gösterilen saygının sadece bireysel bir erdem değil, aynı zamanda ilahi rızayı elde etmenin temel yollarından biri olduğu vurgulanmaktadır. (Hadislerle İslam, c. 4, s. 184-85)

Anneye verilen öncelik de hadislerde açıkça ifade edilmiştir. Bir sahabinin “**En çok kime iyilik yapmalıyım?**” sorusuna Peygamber Efendimizin (s.a.s.) verdiği cevap şu şekildedir:

HADİS-İ ŞERİF

يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟

“Ey Allah'ın Resûlü! En çok kime iyi davranmalıyım?”

HADİS-İ ŞERİF

قَالَ: أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أَبُوكَ

“-Annen. Sonra kim? -Annen. Sonra kim? -Annen. Sonra kim? -Baban.” (Buhârî, Edeb, 2)

Bu hadiste annenin üç defa zikredilmesi, onun çocuğu üzerindeki emek ve fedakârlığının büyüklüğüne işaret etmektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim de annenin çektiği sıkıntıyı şu şekilde ifade eder:

ÂYET-İ KERİME

حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ

“Annesi onu zayıflık üstüne zayıflıkla taşıdı...” (Lokmân, 31/14)

Bu ayet ve hadis birlikte değerlendirildiğinde, annenin hem biyolojik hem de duygusal anlamda çocuğu için katlandığı zorlukların, ona karşı gösterilmesi gereken saygının temelini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu yüzden de annenin hamilelik sürecinde çekmiş olduğu ızdırıp, çocuğu dünyaya geldikten sonra emzirme ve onu büyütme: ebeveynler için fedakârlık gerektiren bir süreçtir. Hz. Peygamber de (s.a.s.) anneye saygının gerekliliğine vurgu için “**cennet annelerin ayaklarının altındadır**” (Nesâî, Cihad, 6) buyurmuştur.

C. HÜRMETİN ÖNEMİNİ YANSITAN TARİHİ ÖRNEKLER

Yemen’de yaşayan Veysel Karanî, Peygamber Efendimiz’i (s.a.s.) görmek için Medine’ye kadar gelmiş; ancak annesinden aldığı izin gereği fazla kalamayacağı için Efendimizi evinde bulamayınca geri dönmüştür. Veysel Karanî, Peygamber (s.a.s.) sevgisine rağmen annesinin iznini aşmamış ve geri dönmeyi tercih etmiştir. Bu davranış üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.s.) onun bu yüksek ahlakını takdir etmiş ve hırkasını ona göndererek değerini ümmetine göstermiştir. (DîA, Veysel Karanî, C. 43, s. 74-75) Bu örnek, anne rızasının, Peygamber (s.a.s.)

sevgisinin önüne geçirilmesi değil; bilakis Peygamberin (s.a.s.) öğrettiği ahlakın en güzel şekilde yaşanmasıdır.

Benzer şekilde; **Abdülkâdir-i Geylânî'nin** çocukluk dönemine dair anlatılan meşhur hadise de dikkat çekicidir. Yolculuğa çıkarken annesi ona her durumda doğru söylemesini öğütlemiş, o da eşkıyalar tarafından durdurulduğunda üzerindeki altınları saklamayıp açıkça söylemiştir. Eşkıyaların bunu sormaları üzerine “Anneme yalan söylemeyeceğime söz verdim” demiş ve bu dürüstlüğü onların tövbe etmesine vesile olmuştur.

Bu kıssa, anneye verilen sözün, insanın hayatını nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Ayrıca evladın annenin sözünü tutarak ona sadakatini, saygısını her durum ve şartta vermiş olduğu ahlakın yansıması olarak gösterdiği tavırla yüzünü ak etmesi de anne ve babanın rızasını celbeden örneklerden kabul edilebilir. Zira ebeveynin verdiği emeği evladında görmesi, tıpkı çiftçinin ektiği tohum çıktığında sevinmesi gibi (Fetih, 48/29) ebeveyni de evladının sergilediği güzel ahlak sevindirir.

Anne babaya iyiliğin ne kadar büyük bir amel olduğunu gösteren sahih bir hadis de mağarada mahsur kalan üç kişiyle ilgilidir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurur:

Allah Resûlü (s.a.s.) mağaradaki üç gencin hikâyesini ashâbına anlatmış, anne babaya yapılan iyiliğin, mağaranın ağzını tıkayan kayayı bile nasıl parçalamaya muktedir olduğunu öğretmiştir ashâbına: “**Üç kişi yürürlerken, yolda yağmura tutuldular. Dağda bir mağaraya sığındılar. Fakat dağdan kopan bir kaya, mağaranın ağzına yuvarlanıp onları içeride sıkıştırdı. Bunun üzerine onlardan biri diğerlerine, “Bakın bakalım sırf Allah’ın rızasını kazanmak için yaptığınız amelleriniz var mı? Onları anmak suretiyle Allah’a dua edelim. Belki bu sayede Allah mağaranın kapısını açar.”** dedi.

Bu teklif üzerine onlardan biri anlatmaya başladı: “**Allah’ım! Benim ihtiyar ana babam vardı ve çocuklarım küçüktü. Ben sürü otlatarak onları geçindirirdim. Akşamleyin otlaktan dönüp eve geldiğim zaman süt sağlar, çocuklarımdan önce ana babama süt içirirdim. Bir gün uzakta bir otağa gitmiştim. Akşam oluncaya kadar sürüyü getirememiştim. Geç vakit geldiğimde onları uyumuş hâlde bulmuştum. Her zamanki gibi sütleri sağdım ve kabıyla getirip başuçlarında dikildim. Onları uyuklarından uyandırmaya kıyamıyordum. Onlardan önce çocuklarıma süt içirmeyi de uygun görmedim. Çocuklar ise ayaklarımdan dibinde açlıktan sızlanıyorlardı. Onlar uyurken, gün ağarana kadar bütün geceyi böyle dikilmekle geçirdim. Şüphesiz Allah’ım! Sen bilmektesin ki, ben bunu sırf senin rızanı kazanmak için yapmıştım. Bundan ötürü bizim için mağaranın ağzında bir gedik aç da, oradan gün ışığını görelim!”**

Allah onlara gün ışığını görecekları kadar bir gedik açtı. İkinci kişi samimi şekilde yaptığı iyiliği anlatır anlatmaz gedik büyüdü, mağaranın içi ışıkla doldu. Sonuncu kişi yaptığı iyiliği anlatmayı bitirir bitirmez mağaranın ağzı tamamen açılmış oldu.”

(Buhârî, Büyü, 98; Müslim, Zikir, 100)

Bu hadise, anne babaya yapılan iyiliğin Allah katında kabul gören en değerli amellerden biri olduğunu ve sıkıntı anlarında bile kurtuluşa vesile olabileceğini ifade etmektedir. (Hadislerle İslam, c. 4, s. 284)

D. ANNE VE BABAYA İTAATİN SINIRI VAR MIDIR?

İslam dini, anne babaya itaati esas almakla birlikte, bu itaati mutlak bir çerçevede değerlendirmemiştir. Eğer anne baba, kişiyi Allah'a isyan sayılacak bir davranışa zorlarsa, bu durumda itaat söz konusu değildir. Ancak bu durum, onlara karşı saygının ortadan kalktığı anlamına gelmez. Nitekim Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

ÂYET - İ KERÎME

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا

“Eğer seni bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme; fakat dünyada onlarla iyi geçin.” (Lokmân, 31/15)

Bu ayet, İslam'ın denge dini olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İtaat, Allah'a bağlıdır; ancak güzel muamele her durumda devam eder. Bu ayetin yorumunda, inanç farklılığı veya yanlış yönlendirmelerin, anne babaya karşı iyi davranma sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağını ifade edilmektedir. (Kur'an Yolu Tefsiri, c. 4, s. 338)

E. ANNE VE BABAYA KARŞI SORUMLULUK

Anne babaya karşı gelmenin İslam'daki yeri de son derece açıktır. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) bu davranışı en büyük günahlar arasında saymıştır:

HADİS - İ ŞERİF

أَلَا أُنبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ؟ ... الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ

“Size en büyük günahları haber vereyim mi? Allah'a ortak koşmak ve anne babaya asi olmaktır.” (Buhârî, Edeb, 6)

Bu hadiste anne babaya isyanın şirkten hemen sonra zikredilmesi, konunun ciddiyetini açıkça ortaya koymaktadır. Hadislerle İslam'da, bu rivayet açıklanırken, aile bağlarının zedelenmesinin toplumsal yapıyı da derinden etkilediğini ve bu nedenle İslam'ın bu konuda son derece hassas bir yaklaşım sergilediğini belirtir. (Hadislerle İslam, c. 4, s.182)

Ayrıca anne babaya asilik anlamındaki “Ukûku'l-Vâlideyn” ifadesi anne ve babaya kabalık, hürmetsizlik etmek ve sözlerini hiçe saymak anlamlarına gelir. Bu ise toplumun en önemli yapı taşı olan ailenin ana taşıyıcı kolonları olan anne babanın hiçe sayılmasıdır. Buna göre anne ve babanın itibarsızlaştırıldığı toplumda bireysel ve toplumsal felaketlerin olması işten bile değildir.

Günümüzde anne baba ile ilişkiler konusunda yaşanan sorunlar, bu ilahi ölçülerden uzaklaşmanın bir sonucudur. Modern hayatın getirdiği yoğunluk, bireyselleşme ve dünyevileşme eğilimleri, insanları aile bağlarından uzaklaştırabilmektedir. Oysa Peygamber Efendimiz (s.a.s.), anne babaya hizmet etmenin büyük bir fırsat olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

HADİS-İ ŞERİF

رَغِمَ أَنْفُهُ ... مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ

“Anne babasına yaşlılıklarında yetişip de cenneti kazanamayan kimse perişan olsun.”

(Müslim, Birr, 9)

Bu hadis, anne babaya hizmet etmenin bir yük değil, aksine büyük bir nimet ve fırsat olduğunu göstermektedir. Yaşlı anne babaya hizmetin, kişinin manevi yükselişine vesile olan en önemli amellerden biri olduğunu ifade eder. (Hadislerle İslam, c. 4, s. 185)

Anne babaya iyilik, onların vefatından sonra da devam eden bir sorumluluktur. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) bu konuda şöyle buyurmuştur:

HADİS-İ ŞERİF

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ ... أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

“İnsan öldüğünde amel defteri kapanır; ancak sadaka-i cariye, faydalı ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat hariç.” (Müslim, Vasiyyet, 14)

Bu hadis, anne babaya karşı sorumluluğun ölümle sona ermediğini, aksine dua ve hayırlarla devam ettiğini göstermektedir. Evladın ebeveynine vefa kabilinden onun hayrını devam ettirecek işlere imza atması, insanlığın faydasına olacak, amel defterine hayır olarak yazılmaya devam edecek güzel eserler bırakması anne ve babanın sevabının devam etmesi anlamına gelir. Buna göre ebeveynlere düşen görev çocuklarına güzel ahlakı miras bırakmak evladın da ebeveynine vazifesi onun ardından hayrının devam etmesini sağlamaktır. Rabbim şu geçici dünya hayatında cenneti kazanma vesilesi olan ebeveynlerimizi razı edebilmeyi cümlemize nasip eylesin.

SONUÇ

Sonuç olarak, anne ve baba, insanın hayatındaki en büyük nimetlerden biridir. Onların rızasını kazanmak, Allah'ın rızasını kazanmanın yollarındandır. Onlara karşı gösterilecek saygı ve sevgi, hem dünya huzurunun hem de ahiret saadetinin anahtarlarındandır. Bu nedenle her birimiz, anne ve babamıza karşı görevlerimizi yeniden gözden geçirmeli ve bu konuda daha hassas davranmalıyız. Allah Teâlâ bizleri anne ve babasına karşı görevlerini hakkıyla yerine getiren kullarından eylesin. Hayatta olanlara sağlık ve afiyet, vefat edenlere rahmet ihsan eylesin.

Unutulmamalıdır ki Peygamber Efendimiz, “*Anne baba, kişinin cennete girmesine vesile olacak kapıların en hayırlısı, en değerlisidir. Bu kapıyı korumak ya da zayi etmek artık senin tercihine kalmış!*” (Tirmizî, Birr, 3) buyurmuştur. Duamız her zaman, “*Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana babamı ve inananları bağışla.*” (İbrâhîm, 14/41) olmalıdır.

